

Вілл Макінтош Крижінка

Слова будили її м'якими поштовхами.

– Агов. Привіт.

Вона відчула, що на повіки падає світло. Якби вона зараз розплющила очі, світло ударило б у них, і довелося би прикривати їх долонею, пропускаючи промінці крізь щілинки між пальцями.

– Хочеш поговорити? – почувся м'який чоловічий голос.

І тут її думки прояснилися достатньо, щоб спитати себе, куди поділася її мати. Вона гукала у всі куточки своєї свідомості, і ніхто їй не відповів, а цього просто бути не могло. Коли вона впустила маму, викинути її стало неможливо. Це зовсім не те саме, що впустити маму до себе в домівку; відколи та поселилася у її свідомості, шляху назад не стало, бо не стало тіла, у яке мама могла би повернутися.

То де ж вона поділась?

– О, я знаю, що зараз ти вже прокинулась. Ну ж бо, спляча красуне. Поговори зі мною, – останнє було сказано пристрасним шепотом, і Міра подумала, що мусить прокинутись і розплющити очі. Вона спробувала зітхнути, але не змогла. Її очі широко відкрились від страху.

Над нею схилювся підстаркуватий чоловік. Він посміхався, але Міра ледве завважила його, бо коли вона спробувала відкрити рота, щоб вдихнути, її щелепа пронизливо скрипнула, нагадавши крик чайки. Вдиху не було. Їй хотілось притиснути руки до обличчя, але вони теж не слухались. Ніщо не слухалось, окрім обличчя.

– Агов, чуєш? Як життя? – старий злегка посміхався, неначе боявся, що від широкої посмішки Міра може зламатися. Тепер вона роздивилася, що не дуже він і старий. Десь під шістдесят. Борозни на лобі й обабіч носа здавались глибокими тільки тому, що його обличчя було дуже близько – лиш трохи далі, ніж потрібно для поцілунку.

– Щось негаразд? – він простягнув руку і погладив її волосся. – Щоб керувати потоком повітря, треба стискати кутні зуби. Тобі хіба не показували?

Повітря справді йшло – легкий бриз свистів у горлі і виходив через рот і ніс. Він лоскотав крихітні волосинки у ніздрях. Вона стиснула зуби, і повітря зашипіло так сильно, що від видиху мали різко опуститися груди, але вони не опустилися. А може й опустилися, а вона просто не помітила, бо не змогла підняти голову, щоб подивитися.

– Де... – сказала Міра і тут же зойкнула від жахливого звуку свого голосу: глибокого, хрипкого, глухого – голосу створіння, що вилізло з болота.

– До цього треба звикнути. Я у тебе перший? Тебе ніхто не оживляв? Навіть для ознайомлення? – Думка про те, що він був у неї першим, що б це не значило, нібито робила йому приємність. Міра оглянула його, намагаючись упізнати. Він тішився її увагою, немов чекав того, що Міра йому зрадіє. Він не був привабливим – ніс був товстий і зовсім не по-аристократичному горбатий. Ніздрями він нагадував бика, а бровами – неандертальця, проте мав тонкі губи. Вона його не знала.

– Я не можу поворухнутись. Чому я не можу рухатись? – нарешті спромоглася спитати Міра. Вона спробувала озирнутися, наскільки змогла.

– Усе гаразд. Спробуй розслабитись. Ти можеш рухати тільки обличчям.

– Що сталося? – врешті змогла вимовити Міра.

– Дорожня пригода, – сказав він, занепокоєно вигнувши брови. Він звірився з чимось на долоні. – Доволі важкі травми. Розрив аорти. Права нога відірвана.

Права нога *відірвана*? Її права нога? Їй не було видно нічого, крім чоловіка, що схилився над нею, і стелі золотистого кольору високо вгорі.

– Це лікарня? – спитала вона.

– Ні, ні. Центр знайомств.

– Що? – вона тільки зараз помітила, що в кімнаті звучать інші голоси, приглушені, серйозні, довірчі. Вона чула уривки розмов поруч:

– ...якийсь нейтральний колір. Але як можна були вибрати фіолетовий?

– ...востаннє я була на фестивалі Дейглов у сімнадцять...

– Це, взагалі-то, не я повинен робити. – Чоловік озирнувся через плече.

– Зазвичай вони проводять ознайомлення, – він заговорив голосніше. – Агов?

– він знову повернувся до неї обличчям і розгублено знизав плечима. – Бачу, все скинули на мене, – він зчепив долоні й нахилився до Міри. – Розумієш, справа в тому, що ти померла у тій катастрофі...

Кілька наступних фраз Міра не почула. Їй здалося, що її несе водою. Думка про те, що вона мертва, але все одно може чути того, хто повідомляє їй про це, здавалася абсурдною. Втім, це скидалося на правду. Вона не пам'ятала смерті, але відчувала якусь різку й чітку межу, яка відділила «зараз» від «раніше». Від цієї думки захотілося втекти, покинути своє тіло. Своє мертво тіло. Її зуби були зубами мерця.

– Твоєї страховки вистачило на глибоку заморозку, але повне оживлення, особливо після тяжких ушкоджень, страшенно дороге. Ось навіщо потрібні центри знайомств...

– Де моя мати? – урвала його Міра.

Чоловік знову глянув на долоню і кивнув.

– У тебе була попутниця. Твоя мати. – Він ще раз озирнувся, підняв руку, ніби кликав когось, а тоді знов опустив.

Попутниця. Який влучний вираз.

– Вона зникла? – Міра хотіла спитати: «Вона померла?» – але тепер її уявлення про смерть стало неоднозначним.

– Так. Щоб утримувати попутника, потрібна безперервна мозкова активність. Коли помираєш, попутник зникає.

Як номер телефону, який намагаєшся запам'ятати, подумала Міра. Треба тримати його в думках, бо як не втримаєш – уже не згадаєш. Міра відчула, як сильно їй полегшало. Від тієї миті, як вона прокинулася, їй здавалось, що мати от-от озветься. Тепер, коли вона знала, що цього не станеться, можна було розслабитися. Вона відчула провину за полегшення від думки про смерть матері, але чи міг би їх хто дорікнути? Точно ніхто з тих, хто знав її матір. Точно не Лінн.

– У мене є сестра, – сказала вона. – Лінн. – Щелепа рухалася дуже туго.

– Так, ви близнята. Оце вже цікаво, – чоловік підняв брови і вишкірив зуби.

– Вона ще жива?

– Ні, – він розмовляв з нею, як з дурним дівчиськом. – Тебе не було вісімдесят років, спляча красуне, – він махнув рукою, наче йшлося про якісь дрібниці. – Зосередимося на теперішньому. Ось як це працює: ми знайомимося. Зустрічаємося на побаченнях. Якщо вирішимо, що підходимо одне одному, – він підняв плечі до вух і зобразив вибагливу посмішку, – то, можливо, це переконає мене заплатити за твоє оживлення, щоб ми могли бути разом.

Побачення.

– Гарзд. Мене звуть Ред, а з твоєї анкети я знаю, що твоє ім'я – Міра. Радий зустрічі, Міро.

– І я рада, – буркнула Міра. Він сказав, що вона загинула в автокатастрофі. Вона силкувалася щось пригадати, але марно. Принаймні, на пам'ять не прийшло нічого про катастрофу. Спогади, що наринули на неї, були спогадами про сварки – сварки з матір'ю – наприклад, у торговому центрі. Мама ненавиділа все, що подобалося Мірі, і намагалася примусити її піти у відділ для старших, купити там дешевого і нудного домашнього одягу. Мама не мала влади над тілом Міри (врешті-решт, вона була всього лише попутницею), але ж керувати можна багатьма способами.

– Отож, Міро, – Ред зчепив пальці. – Бажаєш продовжити теревенити ні про що чи хочеш перейти до інтимних матерій?

Він знову підняв брови, як тоді, коли згадав близнят.

– Я не розумію, – сказала Міра.

– Ну-у. Ось таке питання, скажімо. – Він нахилився нижче, Міра вухом відчула його дихання. – Якби я тебе оживив, які штучки ти б зі мною виробляла?

Міра не вірила, що його справді звать Ред, і сумнівалася, що він мав на меті когось оживити.

– Не знаю. Це дуже особисте питання. Може, спершу треба краще познайомитися? – Їй потрібен був час на роздуми. Хоча б кілька хвилин тиші на те, щоб розібратися що до чого.

Ред театральньо нахмурився.

– Та годі тобі. Подражни-но мене.

Зізнатись Реду, що вона лесбійка? В жодному разі. Він втратить інтерес і, можливо, повідомить когось із керівників закладу. Але хіба той, хто керував закладом, не знав цього? Мабуть, це мало бути частиною ознайомлення, якого їй не провели. Хай там як, а чи могла вона ризикувати? Її могли вилучити з обігу, могли вимкнути і поховати.

Чи було це найгіршим, що могло статися?

Ця думка нагадала їй про щось давно забуте. Або, скоріше, глибоко забуте; в її ж бо житті все було давно забутиим. Вона вже думала про це раніше, і це викликало *такий* біль, що вона і зараз відчувала його відлуння, навіть не маючи пам'яті. Вона потягнулася за спогадами, але вони глибоко загрузли у пухкій липкій масі, на яку вона натрапляла кожного разу, як хотіла щось пригадати. Чи справді вона за життя легко могла знаходити потрібні спогади, чи їй це тільки здається?

– У мене просто... – вона хотіла сказати «немає настрою», але це було б не тільки затертою відповіддю, а й значним применшенням. Вона лежала мертва. Не могла рухати нічим, окрім обличчя, від чого їй здавалось, що вона пливе, дрейфує, і ніщо її не тримає. Руки й ноги прив'язують нас до світу. Міра ніколи про це не думала. – Я в таких речах не дуже обізнана.

– Що ж, – Ред поклав руки на коліна, збираючись іти. – Час тут недешевий, деруть за кожну хвилину. Тож я буду прощатися, а ти можеш повертатися до мертвого буття.

Повертатися?

– Стривай! – сказала Міра. Вони можуть тебе оживити, а потім знову дозволити померти? Вона уявила, як її тіло замкнеть десь на цілі роки, можливо, назавжди. Думка жахнула її. Ред мовчки чекав. – Гарзд. Я б тобі... – вона спробувала щось вигадати, але в її голові пролітало так багато всього; їй хотілося пройти усіма стежками, якими розбіглися її думки, і на жодній не бажала вона зустрічатися зі збоченцем, що схилився над нею.

Чи були інші способи повністю «ожити»? Чи залишились у неї якісь родичі, яких можна знайти? Чи мала вона банківські рахунки, на яких вісімдесят років збиралися відсотки? Які-небудь заощадження? Вона точно пам'ятала, що мала будинок. Він повинен був відійти Лінн.

– Ну, коли не хочеш говорити – бувай, – ризонував Ред. – Але не думай, що до тебе ще хтось прийде. Оживити тебе через твої травми дорого, а тут десятки тисяч жінок. Плюс чоловікам нецікаві жінки, яких заморозили за шістдесят років до відкриття цього закладу, бо у них немає нічого спільного.

– Благаю, – сказала Міра.

Він простягнув руку до чогось над її головою.

Мірі снилося, що вона біжить стежкою через ліси. Стежка йшла вгору, ставала все крутішою, аж поки не обернулася на великі сходи. Вони завели її до хиткої фанерної вежі, якою закручувалися далі вгору. Було темно, Міра бачила небагато, але бігти було так приємно; їй давно цього хотілося, тож вона не зважала на крутизну. Вибравшись вище, вона подумала чи не повернутися, але, зайшовши так далеко, вона вирішила дістатись до кінця. Нарешті вона вибралась нагору і побачила вікно, за яким виднілася широка річка, а над нею стояли охайні будинки університетського містечка. Вона підскочила до вікна, щоб краще бачити, і тоді вежа нахилилася під її вагою і почала падати вперед. Швидкість наростала, вона летіла до будівель. «Ось воно, – подумала вона. Її шлунок стрибав угору-вниз. – Зараз я помру».

Коли Міра вже підлітала до землі, її сон увірвався.

Її роздивлявся незнайомий стариган років сімдесяти.

– Такі мені не до вподоби, – буркнув він і потягся до чогось над її головою.

– Привіт. – Слово прозвучало хрипко; чоловік прочистив горло. – Я тут уперше. – Гладкий чоловік, близько сорока.

– Який зараз рік? – спитала Міра, усе ще відчуючи запаморочення.

– Дві тисячі триста п'ятдесят другий, третє січня, – відповів він. Минуло майже тридцять років. Чоловік витер рота долонею. – Я почуваюся якось гидко, наче пристаю до дітей чи щось таке. – Він нахмурився. – Але ж скільки розповідають історій про те, як люди знаходять у цих ящиках справжню любов. Мій двоюрідний брат Енсел зустрів отак Флорен, свою другу дружину. Мила жінка.

Чоловік широко і приязно посміхнувся їй.

– До речі, мене звать Лікан.

– Я Міра. Рада зустрічі.

– Твоя посмішка якась нерішуча, але мені подобається. Видно, що ти відверта. Ти б не використала мене, щоб ожити, а потім розлучитися зі мною. Цього треба стерегтися. – Лікан сидів, напівобернувшись до неї – мабуть, хотів здаватися стрункішим.

– І є чого стерегтися, я розумію, – сказала Міра.

Лікан важко зітхнув.

– Може, це жалюгідно – знайомитися з крижінками, але не так жалюгідно, як ходити на вечірки одному і стояти з руками в кишенях замість того, щоб тримати ними когось, або приходити з жінкою, яка не просто має кепські манери й почуття гумору, а й старша років на десять і геть не приваблива. Ось що справді жалюгідно. Нехай люди підозрюють, що я оживив свою прекрасну молоду дружину. Вони все одно заздритимуть, а я гордо йтиму, тримаючи її за руку, і всі дивитимуться на нас.

Лікан замовк на мить.

– Бабуся каже, що я забагато балакаю. Вибач.

Значить, у Лікана був попутник. Принаймні один. Важко було сказати точно – люди з попутниками швидко вчилися вести два діалоги одночасно.

– Ні, мені це подобається, – сказала Міра. Це давало їй неоціненний час на роздуми. За життя у Міри іноді було дуже мало вільного часу, але завжди був час подумати. Можна було думати по дорозі на роботу, стоячи в чергах, і під час усіх інших періодів очікування чогось. І раптом цей час став таким цінним.

Лікан витер долоні.

– Ефектні перші побачення – це не про мене.

– У тебе чудово виходить. – Міра посміхнулася, наскільки змогла, хоч і знала, що робить це одними губами. Вона мусила вибратися звідси, мусила переконати когось із них оживити її. Когось із них? Це був третій відвідувач за ті п'ятдесят років, що працює заклад, і якщо вірити першому, тому збоченцю, то що довше вона тут лежатиме, то менш бажаною ставатиме.

Міра хотіла побачити, як вона лежить. У домовині? На ліжку? Якби вона тільки могла поворухнути шиєю!

– Що це за місце? – спитала вона. – Ми в якійсь кімнаті?

– Хочеш подивитися? Ось, – Лікан тримав долоню десь на фут вище її очей; вживлений екран, що показував тривимірні слова і зображення, став дзеркалом.

Міра вжахнулася. Згори на неї дивилось мертво обличчя із сірою шкірою і майже синіми губами. Воно обвисло і виражало не спокій, а, скоріше, легку неврівноваженість чи розумову відсталість. Блискуча срібляста мішура вкривала її тіло по шию.

Лікан нахилив дзеркало, щоб показати їй приміщення, безмежний відкритий простір, що нагадував атріум величезного готелю. Посередині атріуму ходив ліфт. Люди кудись поспішали прекрасними мостами, а просто у повітрі пролітали потоки кришталево-блакитної води, що бігли прозорими розгалуженими трубками. Міра побачила чоловіка, що сидів над сусіднім відкритим ящиком, його губи рухались, він кивав, трохи сором'язливо тримаючи руки на коліні.

Лікан відвів дзеркало. Його очі збільшились і округлилися.

– Що таке? – спитала Міра.

Він розкрив був рота, але передумав і похитав головою.

– Нічого.

– Будь ласка, скажи.

Довга пауза. Міра зрозуміла, що йде внутрішнє обговорення. Нарешті, Лікан відповів:

– Просто серце в мене все-таки втекло в п'яти: я ж розмовляю з мерцем. Якби я взяв тебе за руку, то відчув би, яка вона холодна і здерев'яніла.

Міра перевела погляд на стелю. Вона соромилася. Соромилася мертвого тіла, яке вміщало її.

– На що це схоже? – прошепотів він, наче питав щось непристойне.

Міра не хотіла відповідати, але повертатись у небуття хотіла ще менше.

– Важко. Важко усвідомити, що нічим не керуєш, не можеш вирішувати, коли прокидатись і з ким розмовляти. А ще страшно, якщо чесно. Коли ти закінчиш це побачення, мене не стане: ні думок, ні снів, нічого. Це страшить мене. Я боюся тих хвилин у кінці зустрічі.

Вочевидь, Лікан пошкодував, що спитав, тож Міра змінила тему, поцікавившись Лікановими попутниками. Він мав двох: батька і бабусю.

– Я не розумію, – сказала Міра. – Раз люди навчились оживляти мертвих, то чому ж і досі існують попутники? – В її часи розвиток медицини дозволяв сподіватись близького прориву, тож заморозка була популярна, але мертві лишались мертвими.

– Тіла зношуються, – сказав Лікан тоном, яким пояснюють очевидне. – Якщо оживити дев'яностодев'ятирічну пані, вона просто продовжить вмирати раз за разом. Краще розкажи мені про себе. Я бачу, ти теж мала попутницю?

Міра розповіла Лікану про матір, і Лікан висловив необхідне співчуття, а вона вдала, що воно доречне. Вона не мала жодних ілюзій про те, чому погодилася впустити матір. Деякою мірою, це був виключно егоїстичний вчинок: вона знала, що не зможе жити з такою провиною, якщо відмовить.

Те, що зробила її матір, було майстерним емоційним шантажем.

«Я ж помираю. Міра, мені страшно. Благаю тебе». Вісімдесят років і смерть по тому Міра й досі чула голос матері, пам'ятала його вічно ображений тон.

Від згадки про матір думки Міри залила жахлива чорнота. Вона відчувала провину і сором. Але чого вона мала соромитись? Що можна завинити матері, яка тільки й зробила тобі добра, що народила? Місце в голові? А що як ти кохала жінку, а не «справжнього чоловіка», і матір з тобою майже не розмовляла? Що як твоя половина померла в муках, а все, чим спробувала тебе втішити матір, було: «Може, наступного разу слід спробувати чоловіка»? Неначе Жанеттина смерть виправдовувала материн осуд.

– Що як я справді знайду тут когось, хто погодиться за оживлення вийти за мене заміж? – говорив Лікан. – Чи зрозуміють люди, що вона занадто гарна для мене, чи здогадаються, що я знайшов її серед крижінок? Треба буде вигадати переконливу історію про те, як і де ми познайомилися – таку, що не звучатиме фальшиво.

– Крижінки?

Лікан знизав плечима.

– Так вас називають.

Тож навіть якщо хтось оживить її, вона буде парією. Ніхто чути про неї не схоче. До потоку її думок гармонійно влився материн голос: *«Я чути про тебе нічого не хочу. І твою подружку теж».*

– Боюся, настала пора прощатись. Треба бігти. Може, якось поговоримо ще? – сказав Лікан.

Вона не хотіла знову помирати, не хотіла падати в ту безодню. Їй стільки всього треба було подумати і згадати.

– Залюбки, – тільки й сказала вона, стримуючи бажання кричати, благати цього чоловіка не вбивати її. Якби Міра зробила це, він би ніколи не повернувся. Коли він потягся рукою до її вимикача, Міра останні кілька секунд намагалася ухопити спогад про свою катастрофу. Він засів, як скалка під шкірою.

Лікан повернувся. Він сказав, що від їх першої зустрічі минув тиждень. Так само, як уві сні, Міра не відчувала плину часу. Тиждень здався таким же, як і тридцять років.

– Я розмовляв з одинадцятьма жінками і серед них немає і наполовину такої цікавої, як ти. Особливо з тих, що померли недавно. Сучасні жінки такі пусті, вони зовсім не бажають шукати спільну мову. Я не хочу, щоб відношення були мукою – я хочу піклуватись про потреби дружини, я хочу

казати: «Ні, люба, давай подивимось той фільм, що пропонуєш ти» – і знати, що вона відповість: «Ні, давай дивитись твій, ти ж так на нього чекав». Іноді ми будемо дивитись її кіно, а іноді – моє.

– Я так тебе розумію, – спробувала сказати Міра щиросердним тоном. Таким щиросердним, на який тільки був здатен її замогильний голос.

– Тому я і прийшов на нижній поверх, до жінок, що померли сто, сто двадцять п'ять років тому. Я подумав: чом би не пошукати жінку з більш невинних часів? Може, вона краще мене розумітиме? На ознайомленні сказали, що вибрати крижінку замість живої – справа благородна: ти даруєш життя тій, що передчасно його втратила. Втім, я не дурю себе – я роблю це не з благородства, але приємно знати, що робиш добру справу. Дівчатам внизу це потрібно більше, ніж тим, що нагорі. Ви чекаєте довше.

Міра чекала довго. Втім, їй так не здавалось. Скільки вона прожила після смерті – десь годину? Оцінити було важко, бо вона не пам'ятала, як померла. Міра спробувала пригадати. Аварія сталася на трасі чи у місті? Чи була це її вина? Нічого не згадувалось, окрім того, як допікала їй мати. Мабуть, це було в останні тижні.

З того часу, як вона впустила матір, стало неможливо знову полюбити когось. Як вона могла кохатись із кимось на очах матері? Не йшлося навіть про чоловіків, хоча про них і без того не могло бути мови.

– Хоча це якось дивно, – казав Лікан. – Не існує приємних слів відмови. Нечасто мені випадало відмовляти жінкам. Набагато краще мені знайомий зворотній бік цього рівняння. Якби ти не лежала у цьому ящику, навряд чи б ти й глянула б на мене вдруге.

Міра розуміла, чого він прагнув – йому хотілось почути від неї, що він помиляється, що вона подивилася б на нього і вдруге, і втретє. Це було важко: вона не звикла вдавати почуття, яких насправді не було. Але вона не могла дозволити собі розкіш потурати своєму еству.

– Звісно, я б звернула увагу. Ти такий приємний і гарний.

Лікан засяяв. Міра спитала себе, чому ми ладні вірити найнеймовірнішій брехні, якщо вона нам лестить.

– Є люди, що буквально запалюють щось у тобі, змушують дихати частіше, розумієш? – сказав Лікан. – А інші ні. Важко сказати чому, але через кілька секунд знайомства, – він клацнув пальцями, – можна точно сказати, хто перед тобою.

Якусь мить він витримував її погляд, вочевидь відчуваючи незручність, а тоді опустил погляд на своє коліно і зашарівся.

– Я розумію, – сказала Міра. Вона спробувала вкласти в посмішку теплоту і розуміння. Почувалася вона від цього паскудно.

Десь задньому плані безперервно бубонів чийсь голос.

– ... *крізь життя і оживлення, у горі й у радості...*

– Що це я чую? Весільну церемонію? – спитала Міра.

Лікан глянув через плече і кивнув.

– Їх тут часто влаштовують. По-іншому оживляти якось ризиковано.

– Справді, – сказала Міра. Вона тут пролежала кілька десятиліть, але і досі нічого не знала про це місце.

– Я мушу дещо тобі сказати, – сказав Лікан. Це було їх шосте чи сьоме побачення. Лікан почав подобатися Мірі, що було дуже доречно, адже єдине, що Міра бачила – це його пухлі щоки, з-поміж яких виступав горбик підборіддя. Він був її життям, яким би воно не було.

– Що саме? – спитала Міра.

Він відвернувся убік і тяжко зітхнув.

– Я ніколи не мав таких приємних розмов із жінками, як з тобою. Я мушу бути щирим, але боюся, що тоді втрачу тебе.

Міра спробувала уявити, що такого цей чоловік може сказати, що примусить її надати перевагу небутті перед його товариством.

– Я певна, що цього не станеться, що б ти не хотів сказати. Повір мені.

Лікан закрив очі руками. Його плечі тремтіли. Міра лагідно пришикувала його, намагаючись заспокоїти його звуками, яких вона ніколи не чула від матері, навіть тоді, коли померла Жанетта.

– Все добре, – воркотала вона. – Що там не є, все добре.

Нарешті Лікан підняв на неї почервонілі очі.

– Ти мені дуже подобаєшся, Міро. Я навіть думаю, що люблю тебе. Але я не багатий. Я не можу дозволити собі оживити тебе і ніколи не зможу. Навіть якщо продам усе, що маю.

Вона й не уявляла, скільки надій виплекала, поки він не сказав це.

– Що ж, я думаю, це не твоя провина, – вона намагалася говорити бадьоріше, хоч всередині відчула чорний відчай.

Лікан кивнув.

– Мені так шкода, що я брехав тобі.

Міра не спитала, навіщо він прийшов сюди, вдаючи, що шукає дружину, якщо оживити нікого не спроможний. Жінки тут, певно, усі були з ним приятні, ловили кожне його слово, сподіваючись, що він вибере і звільнить від нескінченного сну саме їх. Де ще Лікан міг розраховувати на таку увагу?

– Ти зможеш мені пробачити? – спитав Лікан із виглядом покараного собаки. – Можна мені й далі приходити до тебе?

– Звичайно. Я б страшенно без тебе сумувала. – По правді, якби Лікан не приходив, Міра ні за ким не була б здатна сумувати. Її більше ніхто не навідував, і навряд у майбутньому натрапив би на неї серед армії крижінок, що рядами лежали у цьому мавзолеї плече до плеча.

На цьому все скінчилось. Лікан змінив тему, перевівши розмову на програмування старовинних ігор, а Міра слухала, вставляючи в паузи «м-гм», і думала про своє.

Вона зрозуміла, що більше думає про матір, аніж про Жанетту. Можливо, це тому, що вона вже змирилася з тим, що Жанетти не стало, а мамина смерть сталася недавно, хоч і не викликала такого розпачу. Після того, як Жанетта померла, Міра не випускала її смерть з голови, аж поки не залишилось нічого, що ще можна було подумати. І тоді вона врешті змогла Жанетту відпустити...

Її вразила приголомшлива думка. Їй не вірилося, що вона згадала про це аж зараз. Жанетта працювала у «Ключі до життя», як і Міра. Замороження входило в її соціальний пакет, і в Мірин теж.

– Лікане, ти можеш дещо для мене зробити? – Здавалосьь, доля всесвіту залежала від питання, яке вона хотіла задати.

– Звичайно, що завгодно.

– Можеш ввести в пошук ім'я моєї померлої подруги?

– Як її звуть?

– Жанетта Цирк. Народилась у дві тисячі двісті двадцять четвертому.

Поки Лікан перевіряв, Міра подумала, що вона не настільки схвильована, як малася б – мабуть, через те, що її серце не могло забитися частіше, а долоні не могли спітніти. Просто диво, скільки емоцій насправді живе в тілі, а не в мозку.

Лікан перевірів.

– Так. Вона тут.

– Просто тут? У цьому закладі?

– Так. – Він ще раз глянув на екран, піднісши долоню ближче до носа, а тоді вказав пальцем через велетенський атріум, далі по ряду.

– Он там. Не розумію твого подиву. Якщо вона була заморожена, то вона тут. Порушення умов контракту на зберігання – злочин.

Як би Міра хотіла підняти голову і подивитися туди, куди він вказував! Останні кілька років вона прожила, примирившись із тим, що Жанетти не стало, і що вона ніколи не повернеться.

– Ти можеш збудити її і передати від мене кілька слів? Будь ласка.

На якусь хвилю Лікан онімів.

– Благаю тебе, – сказала Міра. – Для мене значитиме дуже багато.

– Гарзд. Я гадаю... Авжеж. Зачекай. – Лікан обережно встав, ніби не знаючи, що робити, а тоді кудись пішов.

За хвилину він повернувся.

– Що мені їй сказати?

Міра хотіла просити Лікана передати Жанетті, що любить її, але це здалося поганою думкою.

– Просто скажи, що я тут. Дуже тобі дякую.

Може, це був хтось інший, або Мірі це тільки здалося, але вона неначе почула віддалений здивований хрип. Реакція Жанетти на новини.

Незабаром у поле зору повернулось Ліканове усміхнене обличчя.

– Її дуже схвилювала твоя звістка. Точніше, вона ледь голову не втратила від радості. Я подумав, що вона вистрибне з ясел і задушить мене в обіймах.

– Що вона сказала? – Міра намагалась говорити спокійно. Жанетта була тут. Раптом усе змінилось. У Мірі з'явилась причина жити. Їй треба було придумати, як вибратись.

– Просила переказати, що любить тебе.

Міра заридала. Вона справді поговорила із Жанеттою. Як це було дивно, як чудово і як незбагненно!

– Вона також сподівається, що ти не дуже постраждала у тій випадковій аварії.

– Вона не була випадковою, – сказала Міра.

Слова просто вилетіли з її рота. Вона сказала їх раніше, ніж подумала, і це було дивно, наче хтось інший керував її губами, наче він склав слова і виштовхнув їх назовні разом зі свистом повітря, що виходило з горла.

Запала довга, ніякова тиша.

– Що ти маєш на увазі? – спитав Лікан, насупившись.

Тепер Міра пригадала. Не вирішальну мить, але те, як вона все обдумувала і планувала. Вона вдягла свій кращий костюм. Мати раз-по-раз питала, з якої це okazji. Їй хотілося знати, чому Міра так чепуриться, коли вони просто зібралися повечеряти в «Пан П'єтро». Вона сказала, що Міра не така гарна, як вважає, і що їй треба поменше задирати носа. Міра її майже не слухала. Цього разу слова матері її не турбували.

– Я кажу, що аварія не була випадковою, – повторила вона. – Ти був зі мною відвертим, і я хочу бути відвертою з тобою. – Насправді, вона не хотіла, але слова вирвались, і тепер вона не могла забрати їх назад.

– О. Що ж, я вдячний. – Лікан збентежено почухав голову пальцем. Міра не була певна того, що він її зрозумів. Після усіх зустрічей з Ліканом, вона ще й досі не знала чи можна вважати його розумним. – Знаєш, якщо я

таки знайду спосіб тебе оживити, ти зможеш ходити зі мною на щорічний пікнік, що влаштовує моя компанія. Минулого року там була лотерея, і я сказав усім за своїм столом, що виграю – і таки виграв!

І Лікан став далі розповідати про корпоративний пікнік, а Міра тим часом думала про Жанетту, яка щойно сказала Мірі, що любить її, навіть попри те, що вони обидві мертві.

Лікан почав попрощатись набагато раніше, ніж Мірі того хотілось. Він сказав, що прийде у вівторок і вбив її.

Чоловік, що завис над нею, був у костюмі з краваткою, щоправда, костюм був без рукавів, а краватка заокруглена. Шкіра цього чоловіка була помаранчева.

– Скажіть, який зараз рік? – сказала Міра.

– Дві тисячі чотириста сімдесят сьомий, – лагідно сказав він.

Міра не пам'ятала, коли Лікан приходив минулого разу. Дві тисячі чотириста? Тоді, здається, був дві тисячі триста якийсь там? Минула сотня років. Лікан так і не повернувся. Його немає – він помер, або став попутником якогось родича.

Помаранчевого звали Ніас. Міра подумала, що буде неввічливо питати, чому він такого кольору, тож натомість вона спитала, ким він працює. Він був юристом. Це навело Міру на думку, що світ не дуже змінився з того часу, як вона померла, коли ще й досі існували юристи, хай навіть і помаранчеві.

– Мій дідусь Лікан вітає тебе, – сказав Ніас.

Міра посміхнулась. Утримувати усмішку здерев'янілими губами було важко, але приємно. Лікан все ж таки повернувся.

– Скажи йому, що він спізнився, але це не страшно.

– Він наполіг, щоб я з тобою поговорив.

Ніас щебетав про Лікана. На зустрічі «Борців з вагою» він познайомився з однією жінкою, яка стала його дружиною. Вона вважала подальші візити до Міри недоречними. Через двадцять років вони розлучилися. У шістдесят шість він помер від серцевого нападу, був оживлений, а коли йому перевалило за дев'яносто, він став попутником сина. Його син став попутником Ніаса кілька років тому, прихопивши Лікана з собою.

– Я рада, що з Ліканом усе гаразд, – сказала Міра, коли Ніас договорив.

– Він прихилив мене до себе.

– І ти його теж. – Ніас закинув ногу на ногу і відкашлявся. – То скажи мені, Міро, чи хотіла ти мати дітей, поки була жива? – В його голосі з'явилися інтонації спеціаліста з підбору кадрів.

Питання захопило Міру зненацька. Вона думала, що це просто дружній візит, особливо після того, як Ніас сказав, що на цьому на поліг Лікан.

– Взагалі-то, так. Я сподівалась. Не завжди виходить так, як плануєш. – Міра подумала про Жанетту, що лежала мертвою в ящику на відстані кинутого камінця. Питання Ніаса пробудило в ній спалах надії.

– То це побачення? – спитала вона.

– Ні. – Він кивнув, очевидно, у відповідь на думку когось із своїх попутників. – Взагалі, ми шукаємо когось, хто виносив би дитину і допоміг виростити її. Розумієш, моя дружина померла від синдрому Дітца, а після нього оживлення неможливе, тому вона стала моєю попутницею. Ми хочемо мати дитину, а її треба виносити і піклуватись про неї.

– Зрозуміло. – Мірина голова йшла обертом. Випалити, що вона залюбки згодна рости їхню дитину? Чи це був би знак її легковажного ставлення до справи? Вона вирішила надати обличчю задумливого виразу і сподіватися, що він передасть її розуміння серйозності ситуації.

– Треба буде одружитися, щоб усе було законно, але, звичайно, стосунки будуть виключно платонічними.

– Так, авжеж.

Ніас зітхнув, немов раптово розсердившись.

– Вибач, Міро, моя дружина каже, що ти не підходиш. Лікан дуже засмутився. – Він підвівся і потягся до вимикача. – Ми говорили із сорока чи п'ятдесятьма жінками, але жодна не підійшла, – роздратовано додав він.

– Ні, стривай! – сказала Міра.

Ніас зупинився.

Міра швидко думала. Що вона зробила, чому дружина раптово викреслила її? Її, певно, страшно лякає думка про жінку, що житиме в її домі і виховуватиме її дитину. Спокушатиме її чоловіка. Якби Міра могла розсіяти її страхи...

– Я лесбійка, – сказала вона.

Здивуванню Ніаса не було меж. Вочевидь, Лікан цього не зрозумів, навіть коли передавав їй від Жанетти слова любові. Друзі теж можуть казати, що люблять одне одного. Ніас мовчав, і Міра знала, що вони там зараз радяться між собою. Вона молилася, щоб її хід виявився вірним.

– То ти *не зможеш* у мене закохатися? – нарешті запитав Ніас. Яке химерне питання. Ніас був не просто чоловіком, а помаранчевим чоловіком, ще й не дуже привабливим.

– Ні. Я люблю жінку на ім'я Жанетта. Лікан її знає.

Знову тривале мовчання.

– Ще ця історія з твоєю невинною катастрофою.

Міра забула про це. Як вона могла так легко забути, що вбила себе і свою власну матір? Утім, це ж сталося так давно. Усе, що передувало її смерті, здавалось тепер дуже давнім. Як попереднє життя.

– Це було так давно, – прошепотіла Міра. – Але це правда.

– Ти позбавила матір життя?

– Ні, я хотіла не цього. – Міра справді не хотіла, щоб мати померла, вона просто хотіла вирватися. – Я втекла від неї. Те, що це твоя мати, не значить, що з нею можливо жити.

Ніас повільно кивнув.

– Це важко уявити. Попутництво дало нам такі потужні емоції. Ми з Уною ніколи й не мріяли стати настільки близькими, і ми раді, що тато, дідусь і прабабуся теж із нами. Ми точно не проміняли б це ні на що у світі.

– Я розумію, наскільки це може бути прекрасно, – сказала Міра. – Це як шлюб, тільки набагато більше. Зв'язок посилюється: добрі відносини стають тіснішими й глибшими; погані стають нестерпними.

До очей Ніаса підступили сльози.

– Лікан каже, що ми можемо довіряти тобі. Нам потрібен хтось, кому можна довіряти. – Якусь хвилинку він продовжував кивати, глибоко замислившись. Тоді він змахнув рукою; в повітрі матеріалізувалися численні рядки рукописного тексту.

– Чи вважаєш ти припустимим бити дітей? – спитав він, прочитавши перший рядок.

– В жодному разі, – сказала Міра, знаючи, що від відповідей залежить її існування.

У грудях Міри стукало так часто, неначе там билися крила. Люсія спала, її ніжна голівка притиснулася до Міриного збудженого серця. Ліфт поніс їх угору; їй відкрився вид на атріум, і люди внизу стали цятками.

Їй хотілося бігти, але вона стримувала ходу, цокаючи прозорими шпильками по мармуровій підлозі.

Коли Жанетта розплющила очі, Міра заплакала, провела рукою за блідно-блакитним вухом, торкнулася синіх губ.

Жанетта схлипувала. Для неї минула тільки мить з того дня, коли з нею говорив Лікан.

– Ти змогла, – прохрипіла Жанетта жакливим мертвим голосом. Вона побачила немовля і всміхнулася. – Молодець. – Така вже вона, ніколи нічого не проситиме, навіть життя. Якби Жанетта жива і здорова прийшла до Міриного ящика, першими словами, що злетіли б з Міриних задерев'янілих вуст, були б: «Забери мене звідси».

З нижніх рівнів чулися обітниці молодят: сильний упевнений голос нареченого і безбарвний жаб'ячий – нареченої.

– Мене не стане на твоє оживлення, кохана, – сказала Міра, – але я збрала достатньо, щоб підібрати тебе. Тобі це підійде? Чи залишишся ти зі мною до кінця нашого життя?

Мертві не можуть плакати, але Жанетта намагалась – не було тільки сліз.

– Так, – сказала вона. – Це в тисячу разів краще, ніж «підійде».

Міра посміхнулась і кивнула.

– На це знадобиться кілька днів. – Вона торкнулася Жанеттиної холодної щоки. – Ти й оком змигнути не встигнеш. Це востаннє ти муситимеш померти.

– Обіцяєш?

– Обіцяю.

Міра простягла руку, і Жанетта померла. Востаннє.

Переклад: Віталій Мюнхен aka forever_maggot